

Leterɛ min cira

HEBURUW

ma

Kitabu faamucogo

Nin leterɛ sebebaga ma lɔn. Dɔw tun b'a miiri ko a sebebaga ye Apolɔsi ye, walama Barinabasi, walama Poli, nka olugu si tɔgɔ ma fɔ kitabu kɔnɔ.

Nin kitabu nafa ka bon kosebɛ. Lanabaga minw tun ka Yahudiyaw ta sariyaw ni o ta landaw jalɔn, a sebera olugu le ye, walama Yahudiya lanabaga dɔw. A sebebaga b'a fe k'a yira ko Layirikɔɔ ta kumaw ni a ta tagamasiyenw bɛɛ dafara Yesu Kirisita ta saya saraka sababu ra. O kosɔn lanabagaw ka kan ka jija ka to lanaya ra. O man kan ka o ta kisiri ko ke borokɔfɛfen ye.

O ra, nin kitabu segebaga b'a yira ko Yesu ta nɔɔɔ ka bon ni melekew ta ye, ko Yesu ka bon ni cira Musa ye, ale min tun ye Ala ta ciraba ye, min ka Izirayelimɔgɔw labɔ Misiran jɔnya ra, ka taga ni o ye o ta jamana ra.

Yesu ye Ala ta sarakalasebagaw kuntigi ye, min ni sarakalasebaga tɔw te kelen ye. Ale ta sarakalasebagaya te ban ka ye, sabu a panaman lo wagati bɛɛ. Ale yerɛ le kera saraka ye, k'a jori ke ka jurumunw yafa. Ale kelen ta saraka blara saraka tɔw bɛɛ nɔ ra.

Kitabu sura 11 ni 12 ra, seberikebaga bɛ mɔgɔ caman tɔgɔ fɔ, minw tun ka o jigi la Ala kan, ka la Ala ra, ka baara ke a ye. Bi lanabagaw fana ka kan ka o mɔgɔw ta tagamacogo ladegi, ka o na lɔ Matigi Yesu kelenpe ra, ka tugu a nɔ fe (12.2).

Kitabu kɔnɔkɔw

Yesu ye Ala ta cirayakumaw bɛɛ dafabaga ye (1.1–3)

Yesu kɔrɔtara ka tɛmɛ melekew ni cira tɔw bɛɛ kan (1.4–4.13)

Yesu ye sarakalasebagaw kuntigi dafanin ye (4.14–7.28)

Yesu ye layirikura sigibaga ye (8.1–9.22)

Yesu ye saraka dafanin ye (9.23–10.39)

Mɔgɔ minw lara Ala ra (11–12)

Lanabaga tagamacogo (13.1–19)

Daariri ni forikan (13.20–25)

Ala kumana Kirisita baraka le ra

(Yuhana 1.1–3; Kɔlɔsikaw 1.15–17; Heburuw 10.12–14; Filipikaw 2.6–11)

1 ¹ Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ, Ala kumana an bɛmaw fe ciraw sababu ra tuma caman na, ani cogo caman na. ² Nka nin wagati labanw na, Den min bɔra Ala ra*, a kumana an fe o le sababu ra. Ala ka ale le sigi k'a ke fen bɛɛ tigi ye; a ka dunuɔa dan ale le baraka ra fana. ³ Ala ta nɔɔɔ bɛ ale le ra; a cogoya ni Ala cogoya ye kelen ye. A ta kuma barakaman le ka dunuɔa fen bɛɛ mina ka lɔ. A ka mɔgɔw saninya ka bɔ o ta jurumunw na minke, a tagara sigi sankolo ra Sebetigi Ala kininboroyanfan fe.

Kirisita ka bon ni melekew ye

⁴ Den min bɔra Ala ra*, o bɛ melekew kunna, fɔ Ala ka tɔgɔ di a ma, tɔgɔ min ka bon ni melekew ta ye pewu! ⁵ Ala m'a fɔ a ta melekew si ma ka ye ko:

«Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kera i Fa ye bi.»

A fana m'a fɔ ka ye meleke si ta ko ra, ko:

«Ne bɛna ke a Fa ye,
a bɛna ke ne Dence ye^a.»

⁶ Nka Den min bɔra Ala ra, o min ye fen bɛɛ kuntigi ye, wagati min na Ala ka o ci dunuɔa ra, Ala ko:

«Melekew bɛɛ ye a bato^b.»

⁷ A k'a fɔ melekew ta ko ra, ko:

«A bɛ a ta melekew ke fɔɔ ye,
k'a ta baaradenw ke tasumamanaw ye^c.»

⁸ Nka Den min bɔra Ala ra, a k'a fɔ o ta ko ra, ko:

«E, Ala, i ta masaya bɛ to a nɔ ra wagati bɛɛ;

^a1.5 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7; Samawilu flanan 7.14; Kibaroyaw fɔlɔ 17.13.

^b1.6 Nin kuma fɔra Sariya 32.43.

^c1.7 Nin kuma fɔra Zaburu 104.4.

i ta masacebere ye terenninyabere le ye.

⁹I be terenninya kanu, i be kojugu kōninya;
o le kosōn Ala, i ta Ala kōni ka i panawoloma
ka nagarituru ke i kun na, ka i fisaya i tōpōgōnw ye^d.»

¹⁰A k'a fō tuun ko:

«Matigi, ele le ka dugukolo dan kabini a damina ra,
i yere boro ka sankolo dan.

¹¹O fēnw bēe bēna tēmē, nka ele kōni be to i nō ra;
o bēe bēna kōrō i ko fani be kōrō cogo min na.

¹²I bēna o kuru i ko mōgō be deregeba kuru cogo min na;
o bēna yelema i ko mōgō be fani donta yelema cogo min na.
Nka ele kōni, ele be to i cogo ra,
ele ta sandaw tē ban ka ye^e.»

¹³Ayiwa, Ala k'a fō melekē juman le ye ka ye, ko:

«I sigi ne kininboroyanfan fē,
fō ne ye i juguw mina ka o bla i sen kōrō^f?»

¹⁴Melekew ye mun le ye? O bēe ye ninw le ye; ciradenw lo, minw be baara ke Ala ye. Mōgō minw ka kan
ka kisi, Ala be melekew ci ka taga olugu demē fana.

Ala ta kisiriba

2¹Ayiwa, o kosōn an ka kuma minw mēn, an ka kan ka an janto o ra kosebe, janko an kana na sira bla ka
taga an kun fē. ²Melekew tun ka kuma min fō an bemaw ye, o kera can ye; mōgō o mōgō ka sariya cēn, ka
ban ka Ala kan mina, Ala ka olugu bēe sara ka kapa ni o ta kēwalew ye. ³Ayiwa, anw fana bēna bōsi cogo di,
ni an ka nin kisiriba ke borokōfēfen ye? Matigi yere le kōnna ka o kisiri ko fō; o kō, minw ka a lamēn, olugu
k'a fō an ye k'a gbeya. ⁴Ala yere ka baraka don o ta seereya ra ni tagamasiyenw ye, ani kobaw, ani kabako
suguya caman, ani ka Nin Saninman* ta sebagayaw di o ma fana ka kapa ni a yere sago ye.

Mōgō be kisi Kirisita le baraka ra

⁵Ayiwa, an be dunupakura nata min ko fōra, Ala ma o kuntigiya di melekew le ma. ⁶Nka mōgō dō ka nin
seereya ke Kitabu yōrō dō ra, ko:

«Ala, mōgō ye mun ye, k'a fō ko i be i hakiri to a ra?
Adamaden ye mun ye, k'a fō ko i be i janto a ra?

⁷I k'a dōgōya melekew ye wagati dōnin;
i ka nōrō ni bonya masafugula don a kun na,

⁸ka fēn bēe bla a sen jukōrō^g.»

Ni a fōra ko Ala ka a sigi fēn bēe kunna, o kōrō ye ko fēn si tē yi ni a tē min kunna. O bēe n'a ta, an b'a ye
ko se ma di a ma fōlō ko a ye sigi fēn bēe kunna.

⁹Nka sisan an b'a ye ko Ala ka Yesu min dōgōya ka tēmē melekew kan ka wagati dōnin ke, sisan Ala ka
nōrō ni bonya masafugula di o ma, a ta tōrō ni a ta saya kosōn; o cogo ra, Ala ta nēema sababu ra, a sara
mōgōw bēe le nō ra.

¹⁰Ayiwa, can ra, fēn bēe danna Ala min sababu ra, ani Ala min kosōn, ale tun b'a fē ka mōgō caman ladon
a ta nōrō ra; o kosōn a bēna a ma ka Yesu ta bonya dafa a ta tōrōw sababu ra, ale min ye mōgōw ta kisiri
tigi ye.

¹¹Yesu min be mōgōw saninya ka o bō jurumun na, ale ni o mōgō saninyaninw bēe ta Fa ye Ala kelen le ye.
O le kosōn a tē a yere fisaya o ma; a be o wele ko a balemaw. ¹²A ko:

«Ala, ne bēna i tōgō fō ne balemaw ye,
ne bēna i tando ni dōnkiriw ye i ta jama bēe lajenninw cē ra^h.»

¹³A ko fana tuun, ko:

«Ne bēna ne jigi la Ala kan.»

A ko tuun, ko:

«Ne flē nin ye, ne ni Ala ka den minw di ne maⁱ.»

^d1.8–9 Nin kuma fōra Zaburu 45.7–8.

^e1.10–12 Nin kuma fōra Zaburu 102.26–28.

^f1.13 Nin kuma fōra Zaburu 110.1.

^g2.8 Nin kuma fōra Zaburu 8.5–7.

^h2.12 Nin kuma fōra Zaburu 22.23.

ⁱ2.13 Nin kuma fōra Ezayi 8.17–18.

¹⁴ Ayiwa, Yesu ka o mɔɔ minw kisi, i n'a fɔ olugu ye adamadenw le ye, o kosɔn Yesu fana kera adamaden ye. A ka o ke janko a ta saya baraka ra, saya fanga be Setana min boro, a ye o Setana ta fanga cen; ¹⁵ janko minw tun be Setana ta jɔnya ra o si bee ra, saya nasiran kosɔn, a ye olugu kunmabɔ. ¹⁶ Can ra, Yesu ma na ka na melekew le deme; a nana Iburahima ta denw le deme. ¹⁷ O le kosɔn jagboya lo, a tun ye ke adamaden ye cogo bee ra, ka ke sarakalasebaga* kankelentigi ye, min be hina mɔɔw ra, ka baara ke Ala ye janko ka mɔɔw ta jurumunw kafari. ¹⁸ Ayiwa, i n'a fɔ ale yere tɔɔrɔra kɔɔbɔri kosɔn, o kosɔn minw be kɔɔbɔ, a be se ka olugu deme.

Kirisita ka bon ni cira Musa ye

(Matiyu 21.33–38)

3 ¹ O le kosɔn, ne balema saninmanw, Ala ka aw minw wele, ne b'a fe ko aw ye miiri Yesu le ma; ale le ye Ala ta ciraden ye, ani a ta sarakalasebagaw kuntigiba*, an ta lanaya ko ra. ² Yesu kera kankelentigi ye Ala na kɔɔ, Ala min k'a sigi a ta baara ra, i n'a fɔ cira Musa tun kera kankelentigi ye Ala ta so bee kɔɔ cogo min na. ³ Nka Yesu ka kan ni bonyaba ye ka teme cira Musa kan pewu; sabu bonlobaga be bonya sɔɔ ka teme bon yere kan.

⁴ Bon o bon, mɔɔ le k'a lɔ; nka min ka fen bee lajennin lɔ, o ye Ala le ye. ⁵ Cira Musa kɔni tun ye baaraden le ye, min k'a ta baara ke ni kankelentigiya ye Ala ta so bee kɔɔ. Ala tun be kuma minw fɔ, a ta baara tun ye ka o seereya le ke. ⁶ Nka Kirisita* kera kankelentigi ye i ko Dence min sigira Ala ta so kɔɔ ka ke fen bee kunna. Sisan anw le ye o so ye; nka an be an yere bonyara lanaya ni jigiyi min kosɔn, fɔ an ye jija ka to o kan ka taga se a laban ma.

Nenekiriyɔɔ min labenna Ala ta mɔɔw ye

⁷ O kosɔn, i n'a fɔ Nin Saninman* k'a fɔ cogo min na, ko:

«Ni aw be Ala kumakan men bi,

⁸ aw kana aw jusukun gbeleya

i n'a fɔ aw bemaw murutira Ala kama

kongokolon kɔɔ cogo min na, ko o be Ala kɔɔbɔ.

⁹ O yɔɔ le ra aw bemaw ko o be ne Ala kɔɔbɔ,

k'a sɔɔ o ka ne ta kokeninw bee ye ka se fɔ san binaani.

¹⁰ O kosɔn ne dimina o wagati mɔɔw kɔɔ;

ne ko: «O yere ta miiriyaw le be o lafiri tuma bee;

ne b'a fe o ye sira min ta, o te o lon.»

¹¹ O kosɔn ne dimikojuɔ fe, ne karira ko:

«O tena don ne ta nenekiriyɔɔ ra fiyewu!» »

¹² Ne balemaw, aw ye aw yere kɔɔsi, mɔɔ si kana sɔɔ aw ra, jusujuɔ ni lanabarijusu be min na, fɔ ka ban ka Ala janaman kan mina. ¹³ Nka Ala ka «bi» min ko fɔ, ka aw to o ra, aw ye jɔɔn ladi lon o lon, janko jurumun kana ke sababu ye ka aw lafiri ka aw jusukun gbeleya. ¹⁴ An kera Kirisita* ta jenjɔɔw le ye, nka an ka a damina ni jigiyi min ye, fɔ an sinsinnin ye to o kan ka taga se a laban ma.

¹⁵ A sebera Kitabu kɔɔ, ko:

«Ni aw be Ala kumakan men bi,

aw kana aw jusukun gbeleya,

i n'a fɔ an bemaw murutira cogo min na^k.»

¹⁶ Ayiwa, jɔntigiw le ka Ala kumakan men ka muruti? Cira Musa bɔra ni minw ye Misiran jamana ra, yala olugu te wa? ¹⁷ Ala dimina jɔntigiw le kɔɔ fɔ san binaani? Minw ka jurumun ke, ka sa kongokolon kɔɔ, yala olugu te wa? ¹⁸ Ala karira ko jɔntigiw le tena don a ta nenekiriyɔɔ ra? Yala minw murutira a kama, olugu te wa?

¹⁹ O cogo ra, an b'a ye ko o ta lanabariya le kosɔn o ma se ka don o jamana ra.

4 ¹ Ayiwa, Ala ka layiri min ta ko an bena taga don ale ta nenekiriyɔɔ ra, i n'a fɔ o layiri belen be a nɔ ra, o ra an ye an yere kɔɔsi, janko aw si kana na dese ka to kɔ. ² Kibaro Diman* waajuri kera an ye, i n'a fɔ a kera an bemaw ye cogo min na. Nka o ka o kuma min men, o ma foyi na o ye; sabu minw k'a men, olugu m'a mina ni lanaya ye. ³ Nka anw minw lara Yesu ra, anw bena don o nenekiriyɔɔ ra, i n'a fɔ Ala k'a fɔ cogo min na, ko:

«Ne dimikojuɔ fe, ne karira ko:

O tena don ne ta nenekiriyɔɔ ra fiyewu^l.»

^j3.7–11 Nin kuma fɔra Zaburu 95.7–11.

^k3.15 Nin kuma fɔra Zaburu 95.7–8.

^l4.3 Nin kuma fɔra Zaburu 95.11.

Ala ka o kumaw fɔ k'a sɔrɔ a tun ka fɛn bɛɛ dan ka ban kabini dunuɲa dantuma na; ⁴ sabu a fɔra Kitabu yɔrɔ dɔ ra tere wolonfla ko ra, ko: «Tere wolonflanan, Ala nenekirira a ta baara bɛɛ ra^m.»

⁵ O yɔrɔ kelen na Ala ko tuun, ko:

«Ne ka jamana min layiri ta o ye,
o tena don ne ta nenekiriyɔrɔ ra fiyewu.»

⁶ Ayiwa, minw tun kɔnna ka o Kibaro Diman lamɛn, olugu ta lanabariya kosɔn, o ma don o jamana ra ka nenekiri. Nka o bɛɛ n'a ta, dɔ wɛrɛw belɛn bɛ se ka don o yɔrɔ ra. ⁷ O le kosɔn Ala ka lon dɔ wɛrɛ sigi tuun; o ye «bi» ye. Wagatijan tɛmɛnin kɔ a ka o kuma don Dawuda da ra. A tun kɔnna ka o kuma fɔ; o kuma fle nin ye, ko:

«Ni aw bɛ Ala kumakan mɛn bi,
aw kana aw jusukun gbɛɛyaⁿ.»

⁸ Ayiwa, ni Yosuwe tun sera ka Izirayelimɔgɔw ladon o nenekiriyɔrɔ ra, Ala tun tena lon wɛrɛ ko fɔ tuun o ko fɛ. ⁹ O kosɔn Ala ka a ta baara kɛ, ka nenekiri a tere wolonflanan na cogo min na, o nenekiri ɲɔgɔn bɛ Ala ta mɔgɔw ɲa. ¹⁰ Ni mɔgɔ min ka don Ala ta nenekiriyɔrɔ ra, o tigi bɛ nenekiri a ta baaraw ra, i n'a fɔ Ala nenekirira a ta baaraw ra cogo min na. ¹¹ O kosɔn an ye jija ka don o nenekiriyɔrɔ ra, janko mɔgɔ si kana to ko fɛ i n'a fɔ Alakanminabari dɔw k'a kɛ cogo min na.

¹² Sabu Ala ta Kuma bɛ ɲanamanya di, baraka b'a ra. A da ka di ka tɛmɛ muru da fla kan. A bɛ mɔgɔ sɔgɔ fɔ ka se mɔgɔ jusukun ni a nin dan ma, ka se kolo tugudaw ni sɔnbɛ ma. A bɛ mɔgɔ ta miiriyaw ni a jusukunnakow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ k'a lɔn. ¹³ Danfɛn si tɛ yi min dogonin lo Ala ɲa kɔrɔ. Fɛn bɛɛ bɛ a ɲa kɔrɔ kɛnɛ kan, fɛn si dogonin tɛ a ma; an bɛna taga lɔ ale Ala min ɲa kɔrɔ, janko an bɛɛ ye an ta fɔ.

Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba ye

¹⁴ Ayiwa, i n'a fɔ sarakalasebagaw kuntigiba* bɛ an fɛ, min yelera ka taga fɔ sankolo kɔnɔnɔyɔrɔ ra, min ye Yesu ye, Den min bɔra Ala ra, o tuma an ko an bɛ lanaya min na, an ye jija ka to o kan. ¹⁵ Sarakalasebagaw kuntigiba min tɛ se ka hina an na ka an demɛ an ta barakantanyaw ra, an ta sarakalasebaga tɛ o ɲɔgɔnna ye. Nka ale fana kɔrɔbɔra cogo bɛɛ ra i n'a fɔ anw, nka a ma jurumun si kɛ. ¹⁶ O ra, an kana siran; an ja siginin ye madon nɛɛma tigi Ala ta masasiginan na, janko a ye makari an na, ka nɛɛma an ye, ka an demɛ wagati bennin na.

5 ¹ Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigibaw* bɛɛ ɲanawolomara ka bɔ mɔgɔw le cɛ ra; a sigira mɔgɔw kosɔn, ka kow ɲanabɔ o ni Ala cɛ. A bɛ siman sarakaw ni bɛgan sarakaw lase Ala ma mɔgɔw ta jurumunw kosɔn. ² A bɛ se ka hina mɔgɔ kolɔnbariw ni mɔgɔ lafirininw na, sabu ale fana ye barakantan ye i n'a fɔ o mɔgɔw. ³ O kosɔn a ka kan ka saraka dɔ bɔ a yɛrɛ ta jurumunw kosɔn, i n'a fɔ a b'a bɔ mɔgɔ tɔw ta jurumunw kosɔn cogo min na. ⁴ Ayiwa, mɔgɔ si tɛ se ka o bonya ta k'a la a yɛrɛ kan; Ala le bɛ mɔgɔ wele a kama, i n'a fɔ a ka Haruna wele cogo min na.

⁵ O cogo ra, Kirisita* fana ma sarakalasebagaya ta kuntigibaya bonya la a yɛrɛ kan a yɛrɛ ma; nka Ala le ka a kɛ a ye, k'a fɔ a ma ko:

«Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kera i Fa ye bi^o.»

⁶ Ala k'a fɔ yɔrɔ wɛrɛ ra fana, ko:

«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ,
i n'a fɔ Melikisedeki tun bɛ cogo min na^p.»

⁷ Wagati min Yesu tun bɛ dunuɲa ra yan, a tun k'a lɔn ko se bɛ Ala ye ka ale kisi saya ma; a ka Ala daari, k'a daari kɔsɛbɛ ni kanba ye, fɔ ka kasi. Ala ka a ta daariri lamɛn a ta Alapasiran kosɔn. ⁸ Nka hali k'a sɔrɔ a bɔra Ala ra, o bɛɛ n'a ta, a ka Ala kan mina, ka tɔrɔrɔ. ⁹ Ala k'a ta kow bɛɛ dafa tuma min na, minw bɛ a kan mina, a kera olugu ta kisiri tigi ye, kisiri banbari. ¹⁰ Ala ka a latige k'a kɛ sarakalasebagaw kuntigiba ye, i n'a fɔ Melikisedeki tun kera a ye cogo min na.

Lanabaga barakantanw

¹¹ Ayiwa, fɛn caman bɛ an fɛ k'a fɔ aw ye nin ko ra, nka o kow ɲafɔ ka gbɛɛn, sabu aw ta faamuri ka sumaya. ¹² ɲɔgɔntumasi aw tun ka kan ka kɛ karamɔgɔw le ye; nka hali bi o belɛn bɛ aw karanna Ala ta Kuma damina le ra kura ye tuun. Hali bi aw mako bɛ nɔnɔ le ra, aw tɛ se ka domuni gbiriman domu. ¹³ K'a sɔrɔ mɔgɔ min bɛ nɔnɔ dɔrɔn kɛ a ta baro ye, o tigi ye denɲɛnin le ye, a tɛ ko terennin lɔn ka bɔ ko terenbari ra. ¹⁴ Nka domuni gbiriman ye mɔgɔkɔrɔbaw ta le ye; olugu ka o yɛrɛ degi, ka ko lɔn, ka kojuman ni kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na.

^m4.4 Nin kuma fɔra Damina 2.2.

ⁿ4.7 Nin kuma fɔra Zaburu 95.7,8.

^o5.5 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7.

^p5.6 Nin kuma fɔra Zaburu 110.4.

6¹ O le kosɔn, Kirisita* ta karan be damina ko minw na, an kana to o kan hali bi; an ye taga ja lanaya ra, ka ke i ko mɔgɔkɔrɔbaw. An man kan ka kɔsegi karan damina kan tuun, i n'a fɔ mɔgɔ ka kan ka nimisa cogo min ka kewale nacintanw dabra, ka la Ala ra,² ani batizeri ta karan, ani boro be la mɔgɔw kan cogo min na, ani suw kunuko, ani Ala ta kiti banbari.³ Ayiwa, an ye o kow to yi ka taga ja! An bena o le ke, ni Ala sɔnna.

⁴ Ayiwa, Ala ta yeelen yirara minw na ka ye, minw ka Ala ta neema nene ka ye, ka dɔ sɔrɔ Nin Saninman* na,⁵ ka Ala ta Kuma diya nene ka ye, ka wagati nata ta sebagayaw lɔn,⁶ ayiwa, o be n'a ta, ni o mɔgɔw benna, olugu kɔni te se ka nimisa kokura tuun fiyewu; sabu Den min bɔra Ala ra*, a be i n'a fɔ o be o le gbengbenna yiri ra tuun kokura, k'a lamaroya kene kan be ja na.

⁷ Ayiwa, ni sanji ka ben sɔnagako caman dugukolo min kan, ni o dugukolo siman ka ja, ka ke senekebaga sago ye, o dugukolo be Ala ta baraka sɔrɔ.⁸ Nka ni njanw, ani binjuguw dɔrɔn le falenna a ra, a te foyi ja; a tena meen o yɔrɔ be danga, ani a laban tasuma b'a jeni.

⁹ O be n'a ta, an balema kanuninw, hali ni an be nin kumaw fɔ, an jigi siginin lo aw ta ko ra; an k'a lɔn ko aw be sirajuman le kan, min ye kisiri sira ye.¹⁰ Sabu Ala te numanlɔnbari ye k'a fɔ ko a be pina aw ta baara kɔ, ani aw ka balemaw kanu cogo min na a tɔgɔ kosɔn, ani aw ka Ala ta mɔgɔ saninmanw deme cogo min na, ani aw be o demena cogo min na fana hali bi.¹¹ Nka min ka di an ye, o ye ko aw be kelen kelen ye jija ka se fɔ a laban ma, janko aw jigi be min kan, aw ye o sɔrɔ.¹² An t'a fe aw ye ke salibagatɔw ye. Ala ka fen minw layiri ta, mɔgɔ minw be jija ka o sɔrɔ o ta lanaya ni o ta mupuri baraka ra, aw ye olugu le ladegi.

Ala ka layiri min ta

¹³ Ala ka layiri ta Iburahima ye tuma min na, a tun te se ka kari tɔgɔ were ra, min ka bon ni ale Ala yere tɔgɔ ye minke, a karira a yere tɔgɔ le ra.¹⁴ A ko Iburahima ma ko: «Sigiya t'a ra, ne bena baraka don i ra, ka i ta duruja caya kosebe⁹.»¹⁵ Ayiwa, Iburahima mupuna ka Ala makɔnɔ minke, o cogo le ra, Ala tun ka min layiri ta a ye, a ka o sɔrɔ.

¹⁶ Ni mɔgɔw be kari, fen min ka bon ni olugu yere ye, o be kari o le ra; o kariri ye sarati le ye k'a yira ko o ta kuma ye can ye, ani ka sɔsɔri be ban pewu.

¹⁷ O cogo ra, minw tun ka kan ka o layirijuman sɔrɔ, Ala tun b'a fe k'a yira olugu ra le k'a gbeya ko ale te a ta kolatigeninw yelemaw fiyewu; o kosɔn a karira ka fara layiri kan.¹⁸ O fen fla te se ka yelemaw fiyewu. Ala ka layiri min ta, ani ka kari ka fara a kan, a te se ka faninya tige o ko ra. An minw ka karifayɔrɔ sɔrɔ Ala kɔrɔ, nin kumaw be an ja gbeleya le kosebe, janko Ala ka layiri min ta an ye, an ye an jigiya to o kan.¹⁹ O jigiya be an nin mara, i ko nege gbiriman min be kurunba lalɔ; jigisɔbe lo, ani jigi barakaman. O le be yɔrɔ saninman* ta boncɛtigefani dayele an ye, ka an ladon fɔ yɔrɔ saninmanba kɔnɔ.²⁰ Yesu kɔnna ka don an ja o yɔrɔ ra an ta jurumunw kosɔn. A kera sarakalasebagaw kuntigiba* ye i n'a fɔ Melikisedeki tun kera a ye cogo min na; a bena to o kuntigiya ra wagati be.

Melikisedeki ta sarakalasebagaya

7¹ Ayiwa, o Melikisedeki tun ye Salemu dugu masace le ye, ani Ala Kɔrɔtaninba ta sarakalasebaga*. O wagati ra Iburahima tun tagara masa dɔw kere, ka se sɔrɔ o kan; Iburahima kɔsegitɔ, Melikisedeki tagara a kunben ka dugawu ke a ye.² Iburahima ka a borofenw be yaga bɔ ka o di Melikisedeki ma. Melikisedeki tɔgɔ kɔrɔ ye ko «terenninya masa.» Ka fara o kan, Salemu masace lo, o kɔrɔ ye ko «hera masace^f.»³ A face tɔgɔ ma fɔ, a bamuso tɔgɔ ma fɔ, a ta buruju tɔgɔ fana ma fɔ; a worocogo ma fɔ, walama a sacogo. A be i ko Den min bɔra Ala ra*, sabu a be to a ta sarakalasebagaya ra wagati be.

⁴ Aw m'a ye ko nin ce tun ka bon wa! Fɔ an bemace Iburahima tun ka fen o fen sɔrɔ kerekeyɔrɔ ra, a ka o be yaga bɔ ka o di a ma.⁵ Levi* ta duruja minw ye sarakalasebagaw* ye, sariya* k'a yira ko olugu ka kan ka yaga mina Izirayelimɔgɔw fe, minw ye o balemaw ye; k'a sɔrɔ o be bɔra Iburahima le ra fana.⁶ Melikisedeki tun te Levi ta duruja dɔ ye, nka o be n'a ta, a ka yaga mina Iburahima fe. Ala tun ka layiri ta Iburahima min ye, a ka dugawu ke o ye.⁷ K'a sɔrɔ sigiya t'a ra, namɔgɔ le be dugawu ke kɔmɔgɔ ye.⁸ Sarakalasebagaw fe, Levi ta duruja minw tun be yaga mina, olugu tun ye adamaden gbansanw le ye. Nka Melikisedeki min ka yaga mina Iburahima fe, a fɔra ko ale panaman lo wagati be.⁹ Levi ta duruja minw be yaga mina, an be se k'a fɔ ko olugu yere ka yaga bɔ k'a di Melikisedeki ma, sabu o bemace Iburahima k'a di a ma.¹⁰ Wagati min Melikisedeki tagara yaga mina Iburahima fe, olugu tun ma woro ban, nka Iburahima le tun bena o woro. O cogo ra olugu yere ka yaga di Melikisedeki ma.

¹¹ Ayiwa, sariya min dira Izirayelimɔgɔw ma, o ju tun sigira Levi ta sarakaw le kan. Ni o sarakalasebagaya tun sera ka mɔgɔw kisi ka o bɔ o ta jurumunw be ra, kun tun tena ke a ra tuun ko sarakalasebaga were ye na, i n'a fɔ Melikisedeki tun kera a ye cogo min na. Sarakalasebagaw tun bena to ka bɔ Levi ta gba le ra dɔrɔn, i ko Haruna.

⁹6.14 Nin kuma fɔra Damina 22.16–17.

^f7.1–2 Nin kuma fɔra Damina 14.17–20.

¹² Sabu ni sarakalasebagaya yelemāna, jagboya lo fana ko sariya ye yelemā. ¹³ An be Matigi min ta ko fōra nin ye, ale bōra gba wēre le ra; a ta gbamōgō si ma deri ka sarakalasebagaya baara ke, ka saraka bō sarakajenifen* kan. ¹⁴ Ayiwa, bēe k'a lōn ko an Matigi bōra Zuda ta gba le ra; nka cira Musa ma foyi fō sarakalasebagaya ta ko ra o gba ta fan fe.

Yesu ta sarakalasebagaya te ban

¹⁵ Yesu kera sarakalasebaga* wēre ye minke, i n'a fō Melikisedeki tun kera a ye cogo min na, o le b'a yira k'a gbeya tuun ko a ni Levi ta gba te sira kelen na. ¹⁶ A ma ke sarakalasebaga ye ka kapa ni gba ta sira ta sariya ye; nka a kera sarakalasebaga ye a ta panamanya banbari ta sebgaya le baraka ra. ¹⁷ Sabu a fōra a ta ko ra ko:

«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bēe
i n'a fō Melikisedeki tun be cogo min na^s.»

¹⁸ O cogo ra sariya* fōlō bōra yi, sabu baraka tun te o ra ka mōgōw kisi, nafa tun te o ra fana; ¹⁹ sabu sariya ma se ka foyi ke k'a dafa. Sisan an ka jigiyā wēre le sōrō, min ka jī ni fōlōta ye; o le sababu ra an be se ka gbara Ala ra.

²⁰ Ka fara o kan, Ala karira le, ko Yesu bēna ke sarakalasebaga ye. A ma kari sarakalasebaga tōw si ta ko ra. ²¹ Nka Yesu kera sarakalasebaga ye tuma min na, Ala karira k'a fō a ye ko:

«Matigi karira,
a fana tena a ta miiriya yelemā:
Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bēe.»

²² O ra, Yesu kera Ala ta jēnōgōnya min sarati ye, o jēnōgōnya ka fisa ni fōlō ta ye pewu.

²³ Ka fara o kan tuun, sariya fōlō wagati ra sarakalasebaga caman le temēna; saya kosōn, o dō ma se ka to sarakalasebagaya baara ra. ²⁴ Nka Yesu kōni, ale te sa fiyewu; o kosōn mōgō si te se ka ke sarakalasebaga ye a nō ra. ²⁵ O le kosōn minw be gbara Ala ra Yesu sababu ra, a be se ka olugu kisi wagati bēe ka bō jurumun bēe ra, sabu a panaman lo wagati bēe, a be Ala daari o ye.

²⁶ An mako tun be nin sarakalasebagaw kuntigiba jōgōn le ra, min saninyanin lo, jarakiyōrō te min na, nō si te min na, min faranna ka bō jurumunkebagaw ce ra, ka kōrōta ka temē hali sankolo kan. ²⁷ A mako te a ra ka saraka bō lon o lon a yere ta jurumunw kosōn fōlō, ka ban ka a bō mōgō tōw ta kosōn, i n'a fō sarakalasebagaw kuntigiba tōw. A ka a yere di saraka ye ka o bēe ke sijaga kelen ka ban pewu.

²⁸ Can ra, sariya ka mōgō minw sigi ka o ke sarakalasebagaw kuntigibaw ye, barakantanya tun be o mōgōw ra. Nka Ala karira ka kuma min fō sariya kō fe, o sababu ra Den min bōra Ala ra*, o le sigira ka ke sarakalasebagaw kuntigiba dafanin ye wagati bēe.

Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba ye

8 ¹ Ayiwa, an ka kuma minw bēe fō, o kunba ye nin ye: sarakalasebagaw kuntigiba* be an fe, min siginin be Ala ta masasiginan kininboroyanfan na sankolo ra. ² A be a ta baara ke yōrō saninman* kōnō, fanibon panaman kōnō, Matigi Ala yere boro ka min lō, mōgō boro ma a lō.

³ Sarakalasebagaw kuntigibaw bēe sigira, janko o ye siman sarakaw ni bēgan sarakaw lase Ala ma. O cogo ra jagboya lo ko an ta sarakalasebagaw kuntigiba fana ye fen dō sōrō ka a lase Ala ma. ⁴ Ni a tun be dunūna ra yan, a tun tena ke sarakalasebaga ye yere; sabu sarakalasebaga wērew be yi, olugu le be sarakaw lase Ala ma ka kapa ni sariya* ye. ⁵ O be o baara ke yōrō saninman min kōnō, o ye sankolo ta yōrō saninman bisigiya le ye. Cira Musa tun b'a fe ka fanibon saninman lō tuma min na, Ala k'a fō a ye ko: «Ne ka nin fenw bisigiya min yira i ra kuru kan, i ye o kōrōsi kosebe, k'a to a ye ke ka kapa ni o ye^t.»

⁶ Nka sisan Kirisita* ta baara ka bon ni sarakalasebaga tōw ta ye pewu, sabu ale le be soronarikebaga ye Ala ni mōgōw ce ka jēnōgōnya min don o ce, o jēnōgōnya ka bon ni fōlō ta ye. O jēnōgōnya ju sigira layiri minw kan, o ka fisa ni fōlō ta ye pewu.

⁷ Can ra, ni jēnōgōnya fōlō tun dafanin lo, kun tun tena ke a ra tuun ka flanan jini k'a bla a nō ra. ⁸ Nka Ala ka a ta mōgōw jaraki le, k'a fō o ye ko:

«Lon dō, bēna se, Matigi ko ten,
ne bēna jēnōgōnyakura don
ni Izirayeli ta gbamōgōw ni Zuda ta gbamōgōw ye.

⁹ O jēnōgōnya tena ke i ko ne tun ka jēnōgōnya min don ni o bēmaw ye,
lon min na ne ka o boro mina ka bō ni o ye Misiran jamana ra;
sabu ne kōnna ka jēnōgōnya min don ni o ye, o ka o cen.

O kosōn ne ka o to yi.

Matigi ko ten.

¹⁰ Nka o wagatiw temenin kō,

^{7.17} Nin kuma fōra Zaburu 110.4.

^{8.5} Nin kuma fōra Bōri 25.40.

Kirisita ta saraka be jurumun kafari

²³ Fanibon ta fenw ye sankolokɔɔfenw bisigiya le ye. I n'a fɔ o fanibon kɔɔfenw tun ka kan ka saninya ni beganw jori ye, o tuma o fenw yere minw be sankolo kɔɔ, olugu tun ka kan ka saninya ni saraka dɔ ye min ka fisa ni began sarakaw ye.

²⁴ Mɔɔw boro ka yɔɔ saninman min lɔ, Kirisita ma don o ɲɔɔn le kɔɔ, sabu o ye sankolo ta yɔɔ saninman tagamasiyen dɔɔn le ye. A donna sankolo yere le kɔɔ, janko ka taga lɔ Ala ɲa kɔɔ ka an ta jurumunw ko panabɔ.

²⁵ A ma don k'a yere di saraka ye sijagako caman, i ko sarakalasebagaw kuntigiba tun be don yɔɔ saninmanba kɔɔ cogo min na san o san ni jori dɔ ye, min te ale yere ta ye. ²⁶ Ni o te, kabini dunuɲa danna ka na se bi ma, Kirisita tun bena tɔɔɔ sijagako caman le. Nka nin dunuɲa labanwagati ra, Kirisita nana ke saraka ye sijaga kelenpe le, ka dan o ma; a nana a yere di saraka ye ka jurumun yafa. ²⁷ Saya be se mɔɔw bee ma sijaga kelenpe le; o kɔ, Ala be kiti tige o kan. ²⁸ O cogo ra, Kirisita fana kera saraka ye sijaga kelen, ka mɔɔ caman ta jurumun bɔ o kunna. A bena na sijaga flanan na, nka o tena ke jurumun ta ko ye tuun; minw be a makɔɔna, a bena olugu le kisi.

10 ¹ Ayiwa, sariya* be Ala ta fenɲuman nataw bisigiya dɔɔn le yira an na; o fenw be cogo min na tigitigi, a te o yira. O kosɔn minw tun be Ala bato ni o saraka kelenw ye tuma bee san o san, sariya tun te se ka olugu ke mɔɔ dafaninw ye fiyewu. ² Ni o sarakaw tun be se ka mɔɔw kisi, o tun bena dabra; sabu minw be a bɔra, a tun be ke ko olugu saninyara sijaga kelen ka ban; o tun tena jurumun sɔɔ o yere ra tuun.

³ Nka o sarakaw yere be mɔɔw hakiri jigi o ta jurumunw na le san o san. ⁴ Sabu misitoranw jori ni bakɔɔninw jori te se ka jurumun bɔ mɔɔ ra fiyewu.

⁵ O le kosɔn Kirisita* be nana dunuɲa ra wagati min na, a ko Ala ma ko:

«I ko i te began saraka* fe, i te siman saraka* fe,
nka i ka farikolo dɔ dan ne ye.

⁶ Saraka jenitaw*, walama jurumunyafa sarakaw
ko man diya i ye.

⁷ O kosɔn ne ko: «Ala, ne fle nin ye,
ne be na i sago ke,

i n'a fɔ a fɔra ne ta ko ra sariya Kitabu kɔɔ cogo min na^x.»

⁸ Ayiwa, Kirisita kɔɔna k'a fɔ ko: «I te began saraka fe, walama siman saraka, walama saraka jenita, walama jurumunyafa saraka; o si ko man di i ye.» A ka o fɔ k'a sɔɔ o sarakaw be bɔ ka kapa ni sariya yere le ye.

⁹ Kirisita ko fana ko: «Ala, ne fle nin ye, ne be na i sago ke.» O cogo ra a ka jenɲɔɔnya fɔlɔ sa, ka flanan sigi.

¹⁰ Ayiwa, o sago le sababu an saninyara Yesu Kirisita farikolo saraka baraka ra sijaga kelenpe, ka dan o ma.

¹¹ Sarakalasebagaw* bee tun be o ta sarakalasebagaya ke lon o lon, ka to ka o saraka kelenw le bɔ tuma o tuma, k'a sɔɔ o sarakaw te se ka jurumun bɔ mɔɔ ra fiyewu. ¹² Nka Kirisita kɔni ka saraka kelenpe min bɔ jurumunw kosɔn, o saraka be a nɔ ra tuma bee; o kɔ, a tagara sigi Ala kininboroyanfan fe. ¹³ A tagara sigi ka wagati makɔɔ, wagati min na Ala bena a juguw bla a sen kɔɔ, ka o ke a senlayɔɔ ye. ¹⁴ O cogo ra, a ka minw saninya ka bɔ jurumun na, a be olugu ke mɔɔ dafaninw ye tuma bee, a ta saraka kelenpe sababu ra.

¹⁵ Nin Saninman* fana ka o seereya ke an ye. A kɔna k'a fɔ ko:

¹⁶ «O wagatiw temenin kɔ, Matigi ko ten,
ne bena jenɲɔɔnya min don ni o ye o ye nin ye:
ne bena ne ta sariyaw don o jusukun na,
k'a sebe o hakiri ra.»

¹⁷ A ko fana ko:

«Ne tena ne hakiri to o ta jurumunw, ani o ta terenbariyakow ra tuun^y.»

¹⁸ Ayiwa, ni jurumunw yafara ka ban, kun t'a ra ka saraka were bɔ jurumun kosɔn tuun.

Mɔɔ be gbara Ala ra lanaya le baraka ra

(Heburuw 6.1–20)

¹⁹ Ayiwa, ne balemaw, sisan, Yesu jori baraka ra, an be se ka don yɔɔ saninmanba* kɔɔ an sago ma.

²⁰ Yesu ka o sira dayele an ye, ka o ke sirakura ye, ani panamanya sira, min be teme boncɛtigefani fe, o kɔɔ ye a yere farikolo. ²¹ O ra, sarakalasebagaw kuntigiba* be an fe sisan, min sigira Ala ta so kuntigiya ra.

²² Ayiwa, o cogo ra, an ye gbara Ala ra ni jusukun terrenin ye, ani lanayasobe, ani lanaya dafanin; an jusukun ye saninya ka bɔ terenbariya bee ra, ka an farikolo ko k'a gbe ni ji saninman ye. ²³ An ko, ko o jigiyaa min be an fe, an ye jija ka to o kan; sabu Ala min ka layiri ta an ye, ale ye kankelentigi le ye. ²⁴ An ye an janto ɲɔɔn na, ka ɲɔɔn ja gbeleya kanuya ra, ani kewaleɲumanw na. ²⁵ An kana an ta ɲɔɔnlajen dabra, i

^x10.5–7 Nin kuma fɔra Zaburu 40.7–9.

^y10.16–17 Nin kuma fɔra Yeremi 31.33–34, ani Heburuw 8.8–12.

n'a fɔ dɔw be deri k'a ke cogo min na; nka an ye jija ka ɲɔɔn ja gbeleya, sabu aw yere ɲa b'a ra ko Matigi nalon surunyara.

²⁶ Ayiwa, ni an k'a lawuri a kama ka to jurumun na, k'a sɔɔɔ an ka Kirisita* ta can lɔn ka ban, saraka were te yi tuun min be se ka an ta jurumun yafa. ²⁷ An ja tigenin le ka kan ka Ala ta kiti lon makɔnɔ, ani tasuma farimanba min bena a juguw halaki.

²⁸ Ni mɔɔɔ o mɔɔɔ tun ka cira Musa ta sariya* cɛn, ni mɔɔɔ fla walama saba kera a ko seere ye, o tun be o tigi faga, o te hina a ra. ²⁹ O tuma, Den min bɔra Ala ra*, ni mɔɔɔ min ka o dɔndɔn ni a sen ye, walama jɛnɲɔɔnyakura ta jori min k'a saninya, ni a ka o jate fɛngbansan ye, walama Nin Saninman* min be nɛɛma di, ni a ka o mafiyenya, ayiwa, aw te miiri ko o tigi ka kan ni tɔɔɔba ye ka temɛ cira Musa ta sariya cenbaga ta kan wa?

³⁰ An yere ka nin kuma fɔbaga lɔn; a ko: «Ne le be hake bɔ, ne le be kojugu juru sara.» A ko fana ko: «Matigi bena a ta mɔɔɔw ta kiti tige^z.» ³¹ Ala panaman ye an mina ka kiti tige an kan, o ye siranyakoba ye dɛ!

³² Ayiwa, a damina ra aw donna Ala ta yeelen na minke, aw ka kereba min ke, ka tɔɔɔ cogo min na, aw ye aw hakiri to o ra. ³³ Wagati dɔw ra o tun be aw neni, ka aw tɔɔɔ, ka aw lamaroya bɛɛ ɲa na; wagati dɔw ra fana o tun be mɔɔɔ minw tɔɔɔ ten, aw tun be aw yere ke olugu jɛnɲɔɔnw ye. ³⁴ Can lo, aw hinara kasodenw na; o ka aw borofɛnw bɔsi aw ra minke, aw sɔnna o bɛɛ ma fɔ aw be ɲagari, sabu aw k'a lɔn ko fen were be aw fe min ka fisa ni fen bɛɛ ye, ani min te ban. ³⁵ O kosɔn lanaya min be aw fe, aw kana a to o ye bɔsi aw ra, sabu barajiba le be o ra. ³⁶ Hali bi aw ka kan ka tɔɔɔ mupɔ le, ka Ala sago ke; ni o kera, Ala ka layiri min ta aw ye, aw bena o sɔɔɔ. ³⁷ Sabu a sebera ko:

«A tora dɔɔnɔn, min ka kan ka na, o bena na.

A tena mɛɛn tuun.

³⁸ Nka ne ta mɔɔɔ terennin bena panamanya a ta lanaya le sababu ra;

nka ni a ka o sira bla, a ko tena diya ne ye tuun^a.»

³⁹ Mɔɔɔ minw be bɔ siranuman kan ka taga halaki, anw kɔni te olugu dɔ ye; minw be to lanaya ra ka o nin kisi, an ye olugu dɔ le ye.

Lanaya

(Yuhana 8.56; Piyeri fɔlɔ 1.8; Zaburu 33.6,9)

11 ¹ Lanaya kɔɔ ye ko i jigi be fen min kan, i be la a ra ko i bena o sɔɔɔ, walama i ɲa te fen min na, ka la a ra, ka a ke i n'a fɔ i ɲa be o ra. ² Lanaya le kosɔn, fɔlɔ mɔɔɔw ko diyara Ala ye.

³ Lanaya le kosɔn, an b'a lɔn ko Ala ka dunuɲa dan a ta kuma baraka ra; o cogo ra, an ɲa be fen minw yera, olugu ma bɔ fɛnyetaw ra.

⁴ Lanaya le kosɔn, Abila^b ka saraka min di Ala ma, o nafa bonyara ka temɛ Kabila^c ta kan. Lanaya le kosɔn, Ala ka a jate mɔɔɔ terennin ye, ka sɔn a ta sarakaw ma. Lanaya le kosɔn, a be an karanna hali bi, hali ni a sara.

⁵ Lanaya le kosɔn, Ala ka Henɔki^d ta ka taga ni a ye, a ma sa; mɔɔɔ si m'a ye tuun, sabu Ala tun k'a ta. Sani Ala ye a ta, Ala k'a yira ko a ko tun diyara ale ye. ⁶ Ni lanaya te, mɔɔɔ si ko te se ka diya Ala ye; ni mɔɔɔ min b'a fe ka gbara Ala ra, o tigi ka kan ka la a ra ko Ala be yi, ko a be a ɲinibagaw sara.

⁷ Lanaya le kosɔn, Ala ka Nuho lasɔmi minke, a siranna Ala ɲa, ka kurunba lalaga ka a ni a ta gbamɔɔw kisi, k'a sɔɔɔ Ala tun k'a lasɔmi min na, a ɲa tun ma o ye fɔlɔ. Lanaya kosɔn a ka mɔɔɔw ta kewalejuguw bɔ kene kan, ka Ala ta kiti ben o kan, ka Ala ta terennin sɔɔɔ lanaya baraka ra.

⁸ Lanaya le kosɔn, Ala ka Ibrahima wele minke, a ka Ala kan mina; Ala tun bena jamana min di a ma, ka a ke a ta ye, a bɔra ka o jamana sira ta, ka taga, k'a sɔɔɔ a yere m'a lɔn a be tagara yɔɔɔ kelen min na. ⁹ Lanaya le kosɔn, Ala ka jamana min layiri ta a ye, a tagara sigi o jamana ra, ka ke lonan ye, ka to ka si fanibonw kɔnɔ; Isiyaka ni Yakuba fana ka o le ke, sabu o layiri kelen le tun tara olugu ye. ¹⁰ Ibrahima jigi tun be Ala ta dugu lɔnin le kan, min ju sigira ka ɲa; Ala yere ka min ko latige, ani ka a lɔ.

¹¹ Lanaya le kosɔn, Saran ni a ta kɔɔya bɛɛ, Ala ka a to a sera ka den woro; sabu Ala min ka layiri ta a ye, a lara a ra ko o ye kankelentigi le ye. ¹² O kosɔn o cɛ kelen min fanga tun banna ka ban, min tun surunyara saya ra ka ban, o ka den caman sɔɔɔ, ka caya i ko sankolo lolow, i ko kɔɔjida kenken min te se ka jate.

¹³ O mɔɔɔw bɛɛ sara lanaya ra; Ala tun ka fen minw layiri ta o ye, o ma o sɔɔɔ, nka a kera i n'a fɔ o ɲa tun be o ra, fɔ o be ɲagari o kosɔn. O yere k'a fɔ ko olugu ye lonanw le ye dunuɲa ra yan, ko olugu ye temɛbagaw le ye. ¹⁴ Ayiwa, mɔɔɔ minw be o kuma ɲɔɔn fɔ, o b'a yira ko olugu be sigiyɔɔ were le ɲinina. ¹⁵ O bɔra yɔɔɔ min na, ni o tun tora ka miiri o yɔɔɔ ko ra, o tun be se ka cogo sɔɔɔ ka kɔsegi o yɔɔɔ ra. ¹⁶ Nka can ra, o tun

^z10.30 Nin kuma fɔra Sariya 32.35–36.

^a10.37–38 Nin kuma fɔra Habakuki 2.3–4.

^b11.4 Abila: Dɔw b'a fɔ ko Abeli.

^c11.4 Kabila: Dɔw b'a fɔ ko Kayen.

^d11.5 Henɔki ta ko fɔra Damina 5.18–24.

be yɔɔ wɛrɛ le jinina, min ka fisa, o kɔɔ ye min be sankolo ra. O le kosɔn Ala tɛ a yɛrɛ bonya o mɔɔw ma, a be sɔn o ye ale wele ko o ta Ala; sabu a ka dugu dɔ laben o ye.

¹⁷ Lanaya le kosɔn, Ala ka Iburahima kɔɔɔɔ k'a flɛ minke, a sɔnna ka Isiyaka di k'a ke saraka ye. A tun be a dence kelenpe le dira; k'a sɔɔ Ala tun ka layiri ta a ye, ¹⁸ k'a fɔ a ye ko: «I bena duruja sɔɔ Isiyaka le fe, i tɔɔ bena la duruja min na^e.» ¹⁹ A jigi tun b'a kan ko hali ni Isiyaka sara, ko se be Ala ye ka a lakunu ka bɔ saya ra. O kosɔn Ala ka a dence kɔsegi a ma, sabu a kera i n'a fɔ a tun k'a di ka ban.

²⁰ Lanaya le kosɔn, Isiyaka ka dugawu ke Yakuba ni Esawu ye lon nataw ta ko ra.

²¹ Lanaya le kosɔn, Yakuba satuma ra, a tintinnin tora a ta bere kan ka Ala bato, ka dugawu ke Yusufu dencew be kelen kelen ye.

²² Lanaya le kosɔn, Yusufu sawagati sera minke, a ka Izirayelimɔɔw bɔko fɔ Misiran jamana ra; a k'a fɔ ko o tagatɔ, o ye taga ni ale su kolow ye.

²³ Lanaya le kosɔn, cira Musa worora minke, a worobagaw ka a dogo fɔ karo saba, sabu o k'a ye ko a ce ka ni; o ma siran masace ta sariya latigenin na.

²⁴ Lanaya le kosɔn, cira Musa kɔɔyara minke, a ma sɔn ko o ye ale wele ko Farawona denmuso dence.

²⁵ Ale ye tɔɔɔ ni Ala ta mɔɔw ye, o diyara a ye ka teme jurumun ta panagbe kan, o min ye fen temeta ye.

²⁶ A k'a ye ko ka tɔɔɔ i ko Kisibaga* tɔɔɔra cogo min na, ko nafa be o ra ka teme Misiran naforo be kan. A na tun be fen wɛrɛ ra, min ye Ala ta baraji ye.

²⁷ Lanaya le kosɔn, cira Musa bɔra Misiran, a ma siran masace ta dimi na; a k'a ja gbeleya, k'a ke i n'a fɔ a na be Ala ra, mɔɔ tɛ Ala min ye. ²⁸ Lanaya le kosɔn, a ka Jɔnyaban panagbe* sigi, k'a fɔ Izirayelimɔɔw ye ko o ye sagaden jori seriseri o ta bondaw kan, janko ninminameleke temetɔ, a kana se Izirayelimɔɔw dence fɔlɔw ma.

²⁹ Lanaya le kosɔn, Izirayelimɔɔw ka Kɔɔjjiwulen cetige ka teme, k'a ke i n'a fɔ o be tagamana dugukolojalan le kan. Misirankaw ko o be o jɔɔn ke minke, ji ka o be datugu pewu.

³⁰ Lanaya le kosɔn, Izirayelimɔɔw ka Zeriko dugu lamini tere wolonfla minke, dugu laminikogow benna.

³¹ Lanaya le kosɔn, jatɔmuso Rahabu ma sa ni Alakanminabariw ye, sabu Izirayelimɔɔw minw tun nana jamana flɛ, a tun ka olugu minako na.

³² Ayiwa, ne yɛrɛ tena se ka a be fɔ. Sabu wagati tena sɔɔ ka kuma Zedeyɔn ta ko ra, ani Baraki, ani Samusɔn, ani Zefite, ani Dawuda, ani Samawilu, ani cira tɔw. ³³ Lanaya le kosɔn, olugu sera masacew ra, o tagamana terenninya kan; Ala ka fen minw layiri ta, o ka o sɔɔ; o ka jaraw da datugu, ³⁴ tasuma baraka desera o kɔɔ, o bɔsira kerekemuru boro; o tun ye barakantanw ye, nka o ka baraka sɔɔ; dɔw kera cefariw ye kere ra, ka jamana wɛrɛ mɔɔw ta kerekedenw gben ka o labori. ³⁵ Lanaya kosɔn, muso dɔw ta mɔɔw suw kununa ka di o ma.

O ka dɔw tɔɔɔ kosebe, nka o ma sɔn mɔɔ ye o bɔsi; o sɔnna saya ma, janko ka kunu ka don panamanya wɛrɛ ra, min ka fisa. ³⁶ O ka dɔw lɔɔɔ, ka o bugɔ ni gbepe ye; o ka dɔw yɛrɛ don negejɔɔɔ ra, ka o bla kaso ra. ³⁷ O ka dɔw bon ni kabakuru ye ka o faga, ka dɔw minako juguya, ka dɔw cetige ni si ye, ka dɔw faga ni kerekemuru ye. O tun be yaala ka lamini; bagbolow, ani sagagbolow le tun be o ta fani donta ye. Foyi tun tɛ o boro, mɔɔw ka o tɔɔɔ ka o minako juguya. ³⁸ Dunɔnamɔɔw tun man kan ni o lanamɔɔw minw ye, olugu le tun be yaala kongo kɔɔ, ani kuruw kan ka lamini, ka dogo kuruwow ni dingakolonw kɔɔ.

³⁹ O mɔɔw be ko diyara Ala ye o ta lanaya kosɔn; o be n'a ta, Ala ka fen minw layiri ta, o tun ma o sɔɔ.

⁴⁰ Ala tun ka fen wɛrɛ le latige an be ye, min ka fisa; a tun t'a fe olugu ye o yɔɔɔuman dafaninba sɔɔ ka an to.

Lanabaga ka kan ka tɔɔɔ muju

12 ¹ Ayiwa, i n'a fɔ o lanamɔɔw jamaba ka an lamini, ka ke Ala ta kow seerew ye, o ra, fen o fen be ke doni ye an kunna, ani jurumun min ke ka di ka melege an na, an ye o be dabra; Ala ka bori min laben an ye, an ye jija ka o bori ke. ² An ye an na lɔ Yesu ra, ale min ye an ta lanaya sindibaga ye, ani a dafabaga. A ka gbengbenyiri* tɔɔɔ sɔnmina, a ma o maroya jate fen ye, sabu nagari min tun be a na, a ka a na lɔ o le ra. Sisan a sigira Ala ta masasiginan kininboroyanfan fe.

³ Aw ye miiri Yesu ma, ale min ka jurumunkebagaw ta juguya sɔnmina; aw ye miiri o ma, janko aw fari kana faga, ka aw baraka ban. ⁴ Sabu aw be siyenta min na ni jurumun ye, aw ma o ke fɔ ka se saya ma fɔlɔ.

⁵ Ala be ladirikan minw fɔ aw ye i n'a fɔ a denw, aw jinana o kɔ wa? A ko:

«Ne dence, i kana Matigi ta korori jate fengbansan ye;

ni a ka i jaraki fana, i fari kana faga.

⁶ Sabu Matigi be mɔɔw min kanu, a be o tigi koro;

a be minw lɔn a denw ye, a ta bisan be se olugu be maf.»

⁷ Aw ye Ala ta korori sɔnmina; Ala be aw jate a denw le ye, o kosɔn a be aw koro. Den juman le be yi ko a fa te a koro? ⁸ Ala be a ta denw be koro; ni a tɛ aw koro, o tuma aw kera sokɔfedenw le ye, aw

^e11.18 Nin kuma fɔra Damina 21.12; 22.1–14.

^f12.6 Nin kuma fɔra Zanaw 3.11–12.

te yereworodenw ye. ⁹ An worofaw tun be an koro, nka an tun be olugu bonya; o tuma an Fa Ala min be sankolo ra, ni ale be an koro, an man kan ka an yere majigi ale ye ka teme an worofaw kan janko an ye panamanya sɔɔ wa? ¹⁰ An faw tun be an koro wagati dɔɔnin dɔɔn le, ka kana ni o sago ye. Nka Ala be an koro an yere ta nafa le kosɔn, janko an ye saninya i n'a fɔ ale Ala yere. ¹¹ Can lo, korori damina ra a be ke panasisiko le ye; nagariko te. Nka o kɔ fe, o tigi karannin kɔ, a laban be ke hera ni terenninya le ye.

Lanabagaw ka kan ka jija

¹² O kosɔn minw borow segera, olugu ye o borow lateren; minw kinbirikunw baraka banna, olugu ye o kinbirikunw lateren. ¹³ Aw ye tagama sira terennin kan, janko minw baraka ka dɔɔ, olugu ye baraka sɔɔ, o kana na sira bla.

¹⁴ Aw y'a to hera ye ke aw ni mɔɔɔ beɛ ce; aw ye saninyari jini, sabu ni saninyari te, mɔɔɔ si ja tena la Matigi kan. ¹⁵ Aw ye aw yere kɔɔsi, janko mɔɔɔ si kana na fɔn Ala ta neema kɔ. Mɔɔɔ si kana a to jusumangboya lilin ye sigi a jusukun na, fɔ ka na falen, ka mɔɔɔ caman jusu cen.

¹⁶ Aw ye aw yere kɔɔsi, mɔɔɔ si kana ke jatɔ ye aw ce ra, walama Alapasiranbari i n'a fɔ Esawu, min ka a ta kɔɔya falen totasa kelen kosɔn. ¹⁷ Aw yere k'a lɔn ko o kɔ fe, a tun b'a fe ka a face ta dugawu sɔɔ tuma min na, a face banna a ra. A k'a daari fɔ ka paji bɔ, nka a face tun ka min latige ka ban, a ma se ka o yelema.

¹⁸ Aw ma gbara kuru dɔ le ra, mɔɔɔ be se ka maga min na, tasumaba tun be min kan, walama min yɔɔ beɛ tun finna, k'a ke dibiba ye, ani sanfɔɔ. ¹⁹ Aw fana ma burufiyekanba dɔ le men, walama kumakanba dɔ. O kumakan bonyakojugu fe, minw tun b'a menna, olugu beɛ ja tigera; o ko kuma were kana fɔ olugu ye tuun. ²⁰ Sabu kuma min fɔra ko: «Hali ni began dɔ le ka maga kuru ra, o ka kan ka bon ni kabakuru ye ka a faga,» o kuma ka siranya bla o ra. ²¹ O ka fen minw ye, o fenw siranya bonyakojugu fe, cira Musa ko ale be siranna, fɔ a be yereyere⁸.

²² Nka aw ta ma ke ten; aw gbarara min na, o ye Siyɔn kuru le ye, Ala panaman ta duguba; Zeruzalemu dugu min be sankolo ra, ani a ta meleke waga camanw. ²³ Aw gbarara Ala ta mɔɔɔ panawolomaninw ta jenkuru le ra minw tɔɔ sebera sankolo ra. Aw gbarara Ala le ra, min bena mɔɔɔw beɛ ta kiti tige. Aw gbarara mɔɔɔ terenninw ta ninw le ra, minw ta baara dafara, ani o tagara Ala fe. ²⁴ Aw gbarara Yesu le ra, ale min ka jenɔɔɔnyakura* don an ni Ala ce. Aw gbarara a jori ra, min seriserira an kosɔn; o jori ta kuma ka fisa ni Abila^h ta ye.

²⁵ Aw ye aw yere kɔɔsi; min be kuma aw fe ka aw ladi, aw kana ban ka o lamen. Sabu minw tun be Ala ta Kuma lase mɔɔɔw ma dunuɔa ra, mɔɔɔ minw banna ka olugu lamen, o tigiw ma bɔsi. O tuma ni Ala kan bɔra sankolo ra ka kuma an fe, ni an banna, an bena bɔsi cogo di? ²⁶ O wagati ra a kumakan tun be dugukolo yuguyugu; nka sisan a ka layiri ta, ko: «Sinaga were tuun, ne tena dugukolo dama yuguyugu tuun, nka ne bena sankolo fana yuguyugu¹.» ²⁷ A k'a fɔ minke ko «sinaga were tuun,» o b'a yira ko danfenw bena yuguyugu ka bɔ o nɔ ra, ka tunu; fen banbariw le bena to.

²⁸ O cogo ra, an bena ke masaya min na, o fenw si le tena bɔ o nɔ ra. O kosɔn an ye Ala walepumanlɔn k'a bato, batori min ka di a ye; an ye o ke ni bonya ni Alapasiran ye. ²⁹ Sabu an ta Ala ka fari fana i ko tasuma min be mɔɔɔ jeni fɔ ka a ban.

Ladirikanw

13 ¹ Ne balemaw, aw ye jija ka to ka ɔɔɔn kanu balemaya ra. ² Aw ye aw hakiri to lonanw na ka o lajigi; sabu dɔw ka o ke fɔ ka na melekew lajigi o ta so, k'a sɔɔ o m'a lɔn. ³ Aw ye aw hakiri to kasodenw na, k'a ke i n'a fɔ aw yere fana ye kasoden dɔw le ye. Mɔɔɔw be minw tɔɔɔra, aw ye aw hakiri to olugu ra, k'a ke i n'a fɔ aw yere farikolo le be tɔɔɔra.

⁴ Mɔɔɔ beɛ ka kan ka furu bonya. Furuɔe ni furumuso man kan ka o ta layɔɔ lanɔɔ, sabu Ala bena kiti tige jatɔw, ani jeneyakebagaw kan.

⁵ Aw kana aw ta panamanya ju sigi wari nege kan. Min be aw boro, o ye aw wasa; sabu Ala yere k'a fɔ ko: «Ne tena i kelen to, ne tena taga ka i to^j.» ⁶ O kosɔn an be se ka an ja gbeleya k'a fɔ ko:

«Matigi le ye ne demebaga ye,
ne tena siran foyi ja.

Adamaden be se ka mun le ke ne ra^k?»

⁷ Aw ta ɔɔmɔɔ minw ka Ala ta Kuma lase aw ma, aw ye aw hakiri to olugu ra. O laban kera min ye, aw ye o kɔɔsi, ka o ta lanaya ladegi.

⁸ Yesu Kirisita tun be cogo min na kunu, a be o cogo kelen na bi, a bena ke o cogo kelen na wagati beɛ.

⁸12.20–21 Nin kuma fɔra Bɔri 19.20–21; Sariya 9.19.

^h12.24 Abila: Dɔw b'a fɔ ko Abeli.

ⁱ12.26 Nin kuma fɔra Hagize 2.6.

^j13.5 Nin kuma fɔra Sariya 31.6,8; Yosuwe 1.5.

^k13.6 Nin kuma fɔra Zaburu 118.6.

⁹Ne balemaw, aw kana a to mɔɔ si ye aw lafiri ni karankura suguya bɛɛ ye. Ni Ala ta nɛɛma ka baraka don mɔɔ jusukun na, o le ka ni; domunifenw ta sariyaw tɛ se ka baraka don mɔɔ jusukun na, sabu minw tugura o sariyaw kɔ, o ma foyi na olugu ye.

¹⁰Sarakabɔnan bɛ anw Yahudiyaw fɛ, nka minw bɛ saraka bɔ o sarakabɔnan kan fanibon kɔnɔ, olugu tɛ se ka o sarakaw domu. ¹¹Sarakalasebagaw kuntigiba* tun bɛ don ni bɛgan minw jori ye yɔɔ saninmanba* kɔnɔ, ka jurumun kafari, o bɛganw sogo tun bɛ jeni dugu kɔ fɛ le. ¹²O kosɔn, o ka Yesu fana tɔɔɔ, ka a faga dugu kɔ fɛ, janko ka mɔɔw saninya ni a yɛɛ jori ye. ¹³O ra, an ye bɔ ka taga a fɛ dugu kɔ fɛ, janko mafiyɛnyari min sera a ma, o ye se an fana ma. ¹⁴Sabu dugu tɛ an fɛ yan, an bɛ se ka to min kɔnɔ tuma bɛɛ; dugu min bɛna na ka bɔ Ala fɛ, an bɛ o le pinina. ¹⁵O kosɔn an ye Ala tandori kɛ an ta saraka ye tuma bɛɛ Yesu baraka ra; o kɔɔ ye ko an ye Ala tɔɔ tando an da ra tuma bɛɛ. ¹⁶Aw kana jina ka koɔuman kɛ, ani ka jɔɔn sɔn; sabu o saraka jɔɔnw le ka di Ala ye.

¹⁷Aw ye aw ta namɔɔw kan mina, ka aw yɛɛ majigi o ye. Sabu olugu le bɛ aw nin kɔɔsibagaw ye; Ala bɛna olugu le pininka sini. Aw y'a to o ye o baara kɛ ni jagari ye, o nɔnatɔ kana a kɛ, sabu aw fana tɛna nafa sɔɔ o ra.

¹⁸Aw ye to ka Ala daari an ye. An b'a miiri ko an jusukun tɛ an jaraki foyi ra, sabu an b'a fɛ ka tagama cogo janaman na fɛn bɛɛ ra. ¹⁹Ne b'a fɔ k'a gbeleya ko aw ye Ala daari ne ye, janko ne ye kɔsegi aw ma jona.

Fori laban

²⁰Hera tigi Ala min ka sagagbenbagaba, an kɔɔsibaga, an Matigi Yesu lakunu ka a bɔ saya ra, ka jɛnɔɔɔnya banbari don ni an ye a jori baraka ra, ²¹ale ye aw demɛ, janko aw ye se ka koɔuman suguya bɛɛ kɛ, k'a sago kɛ. Min ka di a ye, a ye a to an ye se ka o kɛ Yesu Kirisita baraka ra. An ye nɔɔɔ la ale Yesu tɔɔ le kan wagati bɛɛ! Amina.

²²Ne balemaw, ne ka ladirikan minw fɔ, ne bɛ aw daari ko aw ye o mɔpu; sabu a man ca.

²³Ne b'a fɛ aw y'a lɔn ko an balemace Timote bɔra kaso ra. Ni a kɔnna ka se ne fɛ yan, ale ni ne bɛna taga bɔ aw ye.

²⁴Aw ye aw ta namɔɔw bɛɛ fo, ani Ala ta mɔɔ saninmanw bɛɛ. An balema minw bɛ Itali, olugu bɛ aw fo.

²⁵Ala ye nɛɛma aw bɛɛ ye.